

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Віталій Васильович КОЗАР,

*здобувач ПВНЗ «Університет
сучасних знань»*

Зарубіжний досвід організації взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням демонструє різноманіття моделей та підходів, які формувалися з урахуванням історичних, політичних, правових та соціальних умов конкретних країн. Вивчення та адаптація таких практик є надзвичайно важливими для України в умовах реформування правоохоронної системи, євроінтеграційного курсу, посилення вимог до міжвідомчої координації у сфері протидії злочинності.

Одним із найефективніших прикладів взаємодії між суб'єктами протидії злочинності є практика країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини, Франції, Нідерландів та скандинавських держав. У цих країнах реалізовано концепцію інтегрованого підходу до безпеки, що передбачає тісну координацію між поліцією, прокуратурою, судами, органами місцевого самоврядування, соціальними службами та громадськими організаціями.

Аналіз досвіду таких країн, як Німеччина, Франція, США, Канада, Швеція, Польща, дозволяє виокремити моделі ефективного партнерства між державними структурами, органами місцевого самоврядування, громадянським суспільством та приватним сектором. Особливої уваги заслуговують практики створення спеціалізованих координаційних центрів, спільних слідчих груп, міжвідомчих платформ обміну оперативною інформацією, спільного аналізу криміногенних ризиків та формування спільної стратегії протидії.

Водночас механічне перенесення іноземного досвіду в українські реалії є недоцільним через особливості правової системи, інституційної спроможності та політичного контексту України. Тому доцільно здійснювати критичний аналіз відповідних моделей з урахуванням національних умов, чинного законодавства, рівня розвитку інформаційної інфраструктури, кадрового потенціалу та ступеня довіри між учасниками взаємодії. Використання зарубіжного досвіду повинно здійснюватися шляхом адаптації та імплементації найбільш релевантних елементів, які здатні посилити координацію дій у сфері попередження, виявлення, розслідування та припинення кримінальних правопорушень в Україні [1, с. 367].

Так, аналіз зарубіжного досвіду організації взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням є необхідним кроком для формування сучасної, ефективною та інституційно сталою моделі взаємодії в Україні, здатної відповідати на актуальні виклики у сфері безпеки та правопорядку.

Однією з провідних моделей, реалізованих у країнах ЄС, є інституалізована міжвідомча співпраця, яка закріплена як на національному, так і на

регіональному рівнях. Наприклад, у Німеччині діє чітка система кримінальної превенції, заснована на багаторівневій координації. У федеральних землях створено Ради з питань запобігання злочинності (Kriminalpräventive Räte), до яких входять представники поліції, прокуратури, соціальних служб, шкільної адміністрації, центрів зайнятості, місцевої влади, медичних закладів, а також неурядових організацій [2]. Такі ради мають консультативно-аналітичний та координаційний характер. Вони розробляють місцеві програми профілактики злочинності, проводять аналіз криміногенної ситуації, ініціюють інформаційні кампанії серед молоді, а також сприяють реінтеграції колишніх ув'язнених. Систематичний характер співпраці забезпечується завдяки чітко прописаним регламентам та участі органів виконавчої влади, що створює умови для сталої взаємодії без зайвої бюрократизації.

У Франції акцент зроблено на територіальній безпеці та профілактиці. Успішно діє Національна рада з профілактики злочинності та правопорушень (Conseil national de la prévention de la délinquance), яка координує діяльність різних структур на рівні держави. На місцевому рівні створюються місцеві ради з безпеки та профілактики правопорушень (Conseils locaux de sécurité et de prévention de la délinquance — CLSPD), які зосереджені на конкретних проблемах: молодіжна злочинність, наркотики, домашнє насильство, повторна злочинність [3]. Ці ради функціонують у тісній співпраці з мерією, муніципальною поліцією, судовими органами, школами та асоціаціями. Особливістю французького підходу є орієнтація на індивідуалізовану профілактику.

У Нідерландах важливе місце займає концепція «трьохстороннього партнерства» (Triangle consultation), що об'єднує поліцію, прокуратуру та мера міста або муніципалітету. Цей формат дозволяє оперативно ухвалювати рішення у справах, що становлять значний суспільний резонанс або впливають на місцеву безпеку. Крім того, в Нідерландах активно застосовується підхід «профілювання небезпеки», коли муніципалітети отримують аналітичні звіти на основі даних поліції, соціальних служб, охорони здоров'я та освітніх установ. Це дозволяє визначити райони, що мають підвищений ризик злочинності, та зосередити зусилля на їх комплексному оздоровленні [4].

У скандинавських країнах, зокрема, у Швеції, Норвегії та Данії, діє принцип «соціальної профілактики», коли запобігання злочинам розглядається як частина загальної соціальної політики. У Швеції, наприклад, створені спеціальні міжвідомчі центри для роботи з підлітками, які мають схильність до девіантної поведінки. У рамках таких центрів поліцейські, соціальні працівники, психологи, представники органів опіки спільно розробляють індивідуальні плани супроводу.

У Фінляндії ефективно діє програма Anchor Model - інтегрований підхід до підтримки молоді, який реалізується мультидисциплінарними командами, що складаються з поліцейських, соціальних працівників, медиків і психотерапевтів. Вони працюють з неповнолітніми, які скоїли правопорушення або перебувають у складних життєвих обставинах. Метою програми є не лише уникнення повторної злочинності, а й забезпечення безпе-

чного середовища для зростання підлітків. Особливість моделі - мобільність і гнучкість команд, які швидко реагують на виклики та ведуть міжсекторальну справу кожної дитини [5].

Таким чином, ефективна протидія злочинності у розвинених державах неможлива без комплексного, багаторівневого підходу, що поєднує превентивну, правоохоронну, соціальну та аналітичну складові. Ключовим елементом такого підходу є міжвідомча взаємодія - системна, інституціоналізована та прозора співпраця всіх суб'єктів, відповідальних за забезпечення публічної безпеки та порядку: поліції, прокуратури, органів юстиції, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, пробації, муніципалітетів, громадських і релігійних організацій, а також самих громадян. Лише через інтеграцію зусиль, орієнтацію на профілактику, розвиток локальних безпекових політик та інклюзивне партнерство можливо досягти реального, а не декларативного прогресу у сфері протидії злочинності.

Список використаних джерел:

1. Правова система України в умовах воєнного стану : збірник наукових праць / за загальною редакцією О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської, М. М. Хоменка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 540с.
2. The Crime Prevention Council of the State Capital of Düsseldorf // Der Kriminalpräventive Rat der Landeshauptstadt Düsseldorf (KPR). URL: <https://www.duesseldorf.de/kpr>.
3. The National Crime Prevention Strategy 2020/2024 of France // General Secretariat of the Interministerial Committee for the Prevention of Delinquency and Radicalization of France. URL: <https://www.cipdr.gouv.fr/strategie-prevention-delinquance-20202024/>.
4. Crime and crime prevention // Government of the Netherlands. URL: <https://www.government.nl/topics/crime-and-crime-prevention>.
5. The Anchor model of Finland. The National Council for Crime Prevention // The Ministry of Justice of Finland. URL: <https://rikoksentorjunta.fi/en/anchor-model>.